

Cirkulärnr: 2001:89
Diariernr: 2001/1435, Lf 69/01
Handläggare: Laina Kämpe
Margareta Liljeqvist
Sektion/Enhet: Skolsektionen och avd för hälso-och sjukvårdspolitik
Datum: 2001-07-17
Mottagare: Skolstyrelser/ motsvarande
Rubrik: Specialskolor, specialpedagogiskt stöd, habilitering m.m

Skolsektionen
Laina Kämpe
Avd. för hälso- och
sjukvårdspolitik
Margareta Liljeqvist

2001-07-17

Skolstyrelser/ motsvarande

Specialskolor, specialpedagogiskt stöd, habilitering m.m

Sammanfattning

- två specialskolor av totalt åtta upphör successivt med sin fasta skoldel
- Specialpedagogiska Institutet ersatte från och med 1 juli 2001 Statens Institut för handikappfrågor i skolan (SIH)
- landstingets ansvar för specialpedagogiska insatser för barn och unga i förskola, förskoleklass och skola upphör
- kommunernas kostnader för utbildning vid specialskolorna ökar

Bakgrund

Utredningen om funktionshindrade elever i skolan, FUNKIS (SOU 1998:66), har utrett hur ansvaret för utbildning och omvårdnad för funktionshindrade elever ska fördelas mellan stat, kommun och landsting samt vem som ska finansiera verksamheterna. Utifrån utredningens förslag har riksdagen fattat beslut som innebär vissa förändringar jämfört med dagsläget. Förändringarna rör bland annat den specialpedagogiska konsulentorganisationen, dvs. Statens Institut för Handikappfrågor i skolan, och specialskolorna. Riksdagens beslut innebär att funktionshindrade elever så långt som möjligt ska erbjudas anpassad utbildning i sin hemkommun och därmed kunna bo hemma hos sina föräldrar. Vidare innebär beslutet att synskadade och talskadade elever inte längre ska ingå i den statliga specialskolans målgrupp. I stället ska kommunerna ha det fulla ansvaret för deras utbildning.

Funkisutredningen fann bl a att gränsen mellan specialpedagogik och habilitering är mycket otydlig och att de två områdena överlappar varandra. Det ingick inte i direktiven för Funkis att komma med förslag till förtydligande. Utredningen förordade istället att en statlig utredning skulle penetrera frågan. Enligt hälso- och sjukvårdslagen (3 b §) ska landstinget och i förekommande fall kommunen erbjuda habilitering och rehabilitering till dem som är bosatta inom landstinget. Enligt specialmotiveringen ska habiliteringen genom planerade och från flera kompetensområden sammansatta åtgärder allsidigt främja utveckling av bästa möjliga funktionsförmåga samt psykiskt och fysiskt välbefinnande hos den enskilde. I den allmänna motiveringen till lagparagrafen anges följande olika yrkeskategorier som kan ge det samlade habiliteringsstödet: arbetsterapeut, kurator, logoped, läkare, psykolog, sjukgymnast och specialpedagog. Insatser av specialpedagog ingår således som en del i habiliteringen för att helhetsaspekten på det funktionshindrade barnet och dess familj ska tillgodoses.

Specialskolorna

Den statliga specialskolan bestod av fem regionala skolor för döva och hörselskadade elever samt tre riksskolor. Skolorna har fram till 1 juli 2001 varit egna myndigheter med var sin styrelse.

Verksamheten vid de fem regionala specialskolorna är jämförbar med grundskolans verksamhet men skiljer sig från grundskolan främst genom att undervisningen i huvudsak sker på teckenspråk. Regionskolorna är: Birgittaskolan i Örebro, Kristinaskolan i Härnösand, Manillaskolan i Stockholm, Vänerskolan i Vänersborg, Östervångsskolan i Lund.

Skolor med riksintag är Ekeskolan för synskadade och synskadade med flerfunktionshinder, Hällsboskolan för elever med grav språkstörning samt Åsbackaskolan för döva och hörselskadade elever som också är utvecklingsstörda. Vid varje riksskola finns ett specialpedagogiskt resurscenter. För synskadade finns dessutom Tomtebodas resurscenter.

Vissa ändringar av skolverksamhetens inriktning

För de fem regionala skolorna blir det vissa förändringar av verksamheten. De kommer till exempel inte längre att vara egna myndigheter. En gemensam myndighet, Specialskolemyndigheten (SPM), har inrättats för de kvarvarande fem regionala skolorna och Åsbackaskolan.

För riksskolorna blir det en del förändringar av verksamheten. De fasta skoldelarna vid Ekeskolan och Hällsboskolan avvecklas successivt. Genom att föra över vissa resurser till resurscenterverksamheterna vid skolorna kommer det dock även framdeles att finnas en mindre skoldel för visstidsplaceringar. Det kan till exempel röra elever som behöver intensifierat specialpedagogiskt stöd från centrets sida. Vid vistelsen på centret ska eleverna erbjudas utbildning motsvarande den de skulle få i hemkommunen. Åsbackaskolan kommer som tidigare att ta emot elever som är döva eller hörselskadade och dessutom

är utvecklingsstörda. Skolan ska också ta emot dövblindfödda elever som tidigare tillhörde Ekeskolans målgrupp.

Ändrade ekonomiska villkor för kommunerna

I dag är kommunernas ersättning till staten för elever i specialskolor 75 000 kronor per år och elev. De kommuner där skolorna är belägna betalar en lägre avgift då de bedöms ha högre kostnader eftersom många familjer väljer att flytta till lägeskommun vilket leder till att lägeskommunen svarar för en stor andel av eleverna. För närvarande är avgiften för lägeskommunerna 50 000 kronor per elev och år.

Kommunernas ersättning till staten för elever i specialskolan höjs från och med 1 juli 2001 till 175 000. Ersättningens storlek anses motsvara halva kostnaden för en elev i de regionala skolorna. Lägeskommunerna ska även fortsättningsvis betala en lägre avgift. Ersättningen är fastställd till 60 000 kronor per elev och år.

Den beslutade avgiftsnivån ska gälla för de sex specialskolor som kommer att finnas kvar. Avgiftsnivån ska också gälla för elever som under en övergångsperiod finns kvar vid Ekeskolan och Hällsboskolan samt utgöra en jämförelsegrund för fastställandet av avgiftsnivån för visstidsplaceringar.

Specialpedagogiska Institutet

Den 1 juli 2001 bildades Specialpedagogiska Institutet, myndigheten för statens stöd i specialpedagogiska frågor. Kommuner och andra skolhuvudmän har ansvar för att klara det pedagogiska stödet för mer vanligt förekommande funktionshinder. Institutet ska genom sin stödorganisation förmedla och bidra till utveckling av pedagogisk spetskompetens. Institutet kommer att ersätta Statens Institut för Handikappfrågor i skolan.

MYS-utredningen som haft i uppdrag att förbereda ombildandet av SIH till den nya myndigheten Specialpedagogiska Institutet har den 13 juli 2001 till regeringen överlämnat Slutrapport från MYS-utredningen U 2000:01. Rapporten finns på internet under adress www.sou.gov.se/mys

Stödet ska även omfatta det stöd som landstingen tidigare tillhandhållit genom den pedagogiska hörselvården. Statsbidragen till landstingen upphör från och med 1 juli 2001.

Ändrade förutsättningar för landstingen

Specialpedagogiska insatser i skolan har aldrig varit ett landstingsansvar. Däremot har landstingen frivilligt tagit på sig ansvar för sådana insatser inom hörselområdet. Dessutom har landstingen genom barn- och ungdomshabiliteringen samt den pedagogiska hörselvården av tradition gjort stora specialpedagogiska insatser i förskola och förskoleklass.

Specialpedagogiska insatser gentemot förskola, förskoleklass och skola är från och med den 1 juli 2001 i och med bildandet av det specialpedagogiska institutet inte längre en landstingsuppgift.

Eftersom förskolan och förskoleklassen är viktiga miljöer för barn under skolåldern utgör verksamheterna med dess personal viktiga samverkanspartners för att barnet och familjen ska erhålla en optimal habilitering som leder till god livskvalitet. För att säkerställa helhetsaspekten i det enskilda barnets habilitering kommer därför även fortsättningsvis habiliteringens och den pedagogiska hörselvårdens personal, sannolikt främst genom specialpedagogen, att spela en viktig roll under barnets förskoletid. Däremot ingår inte längre handledning och fortbildning till personal som en uppgift varken för habiliteringsverksamheten eller pedagogiska hörselvården.

Givetvis ska övergången från landstingsansvar till statligt ansvar genom Specialpedagogiska Institutet göras så smidig som möjligt. Barn och familjer ska inte behöva märka det förändrade ansvarsförhållandet. Samtidigt är det angeläget att förändringarna som trätt i kraft den 1 juli 2001 markeras rent administrativt och omsätts i praktiskt handlande.

Om landstingen efter den 1 juli har ledig kapacitet finns enligt Landstingsförbundet inget som hindrar att insatser kan säljas till Specialpedagogiska Institutet eller kommunerna. Särskilt avtal bör i sådana fall upprättas.

Frågor med anledning av detta cirkulär besvaras av Laina Kämpe, Svenska Kommunförbundet, tfn 08-452 79 37, 070-372 34 04, e-post laina.kampe@svekom.se eller Margareta Liljeqvist, Landstingsförbundet, tfn 08-452 76 96, 070- 692 44 94, e-post margareta.liljeqvist@lf.se.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Skolsektionen

LANDSTINGSFÖRBUNDET
Avdelningen för hälso-och sjukvårdspolitik

Louise Fernstedt

Bengt Linder